

Vlastimil Dlab

Několik poznámek k reformám vzdělávání

Učitel matematiky, Vol. (1992), No. 4, 15–16

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/152129>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1992

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Ad: "Ostřelovaná koncepce" (LN 4.1.1992)

(Ludmila Eckertová, Praha)

V LN jsou bohužel v poslední době "ostřelovanými koncepcemi" všechny ostatní koncepce našeho školství kromě návrhu skupiny IDEA. Paní Kvačková hájí tento projekt ve svých pravidelně publikovaných člancích velmi vehementně - a redakce zřejmě dbá o to, aby jiný názor pokud možno otištěn nebyl.

Paní Kvačkovou vůbec neděsí, že se boj o reformu stává "lítým bojem předvolebním" a pokládá to za přirozené. Já se naopak domnívám, že je nutné snažit se o maximální možnou nestrannost a o podřízení politických cílů zájmům věcným, tj. v tomto případě optimalizaci vzdělání našich dětí. Různost našich stanovisek asi vyplývá z toho, že jsem pedagog. A jsem pevně přesvědčena, že řešení tak vážných otázek výchovy má být svěřeno pečlivě vybraným týmům odborníků, nikoliv politikům nebo politicky předpojatým novinářům.

Případ s připravovanou školou pro prostitutky byl možná nejapný žert (i když o tom nejsem tak docela přesvědčena), ale objevují se i kurzy a školy (nabízející dokonce udělení bakalářského titulu) s jinou obskurní tematikou (proutkařství, parapsychologie apod.). Pokud by vše šlo podle představ "tržního školství", i tyto školy by mohly být prostřednictvím nerozumných studentů a rodičů časem podporovány ze státních peněz, tj. z peněz nás všech poplatníků.

Heslo "svobody osobnosti dítěte" je velmi líbivé. Osobnost dítěte je samozřejmě třeba respektovat. Ale škola má sloužit především výchově této - dosud nezralé - osobnosti. A výchova musí sledovat určitý cíl a ideál a neobejde se tudíž bez jistých omezujících a usměrňujících prvků. Mechanická a nekvalifikovaná aplikace správného ekonomického tržního principu na oblast duchovních hodnot by vedla pouze k další morální devastaci našeho národa. Z hlediska čistě "tržního" je pro mladou dívku jistě výhodnější stát se prostitutkou než zdravotní sestrou, učitelkou mateřské školy nebo knihovnicí. Z národa Komenského a Masarykova by se tak snadno mohl stát národ prostitutek (všeho druhu) a lépe nebo hůře vyškolených šarlatánů.

Několik poznámek k reformám vzdělávání

(Vlastimil Dlab, Kanada)

Jako každého, kdo se vrací po létech domů, mne zajímá vše, co se u nás mění. Jsem rád, když dochází k postupnému zlepšování v jednotlivých sférách a velice mě mrzí, vidím-li opak. Při mé poslední návštěvě Prahy mě zaujalo několik článků o reformování vzdělání. Nevím, kolik projektů na nové reformování našeho školství existuje, osobně vím o pěti.

Je zarážející, že příslušníci země, která se osobností Jana Amose Komenského může právem chlubit jedním z největších učitelů, nepocítí potřebu seznámit se - dříve než se odváží formulovat svoje vzdělávací doktríny - s jeho dílem. Myslím, že by to bylo prospěšné hlavně skupině pro vzdělávací alternativy IDEA.

Velkým nebezpečím při předkládání projektů je míra demagogie, s jakou jsou prezentovány. Demagogie bují velmi úspěšně v nedefinovaných či neúplně definovaných pojmech a líbivých frázích. Obz-

vlastní oblibě se těší fráze ohánějící se "demokracií a svobodou". Nedávná minulost by měla být výstrahou, jak snadné je takové bombastické formulace zneužít. Je zcela jasné, že v jakémkoliv systému vznikne řada dobrých škol. Jde tudíž o to, jak zabránit, aby vznikaly školy mizerné. Myslím si, že z tohoto hlediska by se měl každý zamyslet nad předkládanými návrhy. Jakýkoliv systém, který umožňuje vznik a existenci nekvalitních škol, je nutno hodnotit jako nepřijatelný. Jde o to, že kvalitu školy určuje vždy především kvalita učitelů a s tím spojená nezávislost učitelů na způsobu, jak jsou školy financovány. Tržní mechanismy naše školství nevyhlásí. Potřebujeme dobré učitele, dobře vybavené školy a dobré principy: škola musí být včas diferencovaná, musí v žácích pěstovat schopnost jasně se vyjadřovat, komunikovat, samostatně myslet a nepřeceňovat faktografické znalosti, musí být dostatečně regulovaná a vést žáky k systematické práci. Bez poctivé práce toho nelze nikde na světě mnoho dosáhnout. Maturita, která s lety značně zdegenerovala, by měla znovu nabýt své důležitosti z předválečných let. Svobodný výběr předmětů ke kvalitě vzdělání mnoho nepřispívá, je mnohem efektivnější dát větší volnost výběru učitelům.

Ač často vidím mnohdy nekritický obdiv ke všemu, co přichází ze západu, projekt IDEA je v tomto směru opatrný. V řadě západních států totiž některé z návrhů skupiny IDEA do školství v minulosti pronikly, často s politováníhodnými následky. Na příklad, v řadě kanadských provincií zplodila tato módní vlna "liberálního" přístupu ke vzdělání v 70-tých letech generaci s vysokým procentem "funkčních analfabetů" tj. lidí, kteří mají potíže s porozuměním jednoduchých návodů a vyplněním běžných formulářů.

Vím, že je nepopulární mluvit o nutné diferenciaci, o práci a nutnosti ji kontrolovat, o osobní odpovědnosti za výsledky práce, o prověřování kvalit stávajících učitelů. Nutné ale o tom mluvit je. Jinak bude naše republika stále tam, odkud se chceme a musíme dostat. Cesta do Evropy, o které se v Praze s oblibou hovoří a která je pro mnohé synonymem blahobytu, vede přes tvrdou práci, přes neopakování vlastních i cizích chyb, přes využívání zkušeností, skrze rozum a cit - a ne skrze malicherné spory, líbivé fráze a aplikování zákonů trhu tam, kde nejsou vhodné.

Útok na vzdělanost budoucí generace

(Jaroslav Král, Brno)

Opět tu máme (po kolikáté od války) kampaň za úplnou reformu našeho školství. Je to asi už taková naše tradice. A tradičně se ukazuje, že mnohé propagované reformy mohou mít velmi vážné negativní důsledky. Návrhy reformy vycházejí z následujících premis.

1. Stav našeho školství je katastrofální, je nutné okamžité radikální řešení.

2. Učitelé pracují špatně, tak špatně, že je nutné je neustále veřejně kritizovat.

3. Reforma školství musí být založena na komercializaci školství (zavedení tržních vztahů do vzdělávání), maximální liberalizaci školského systému a vzdělávání. V návrzích je cítit inspiraci anglosaským školstvím (které je např. v USA kritizováno samotným prezidentem Bushem), méně se uvažuje vývoj škol v ES. V některých návrzích se dokonce popírá odpovědnost státu za úroveň základního vzdělávání, návrhy tedy jdou ještě před Marii Terzií.